

DİNLER TARİHİ DERNEĞİ YAYINLARI/2

Dinler Tarihi Araştırmaları-II

(Sempozyum: 20-21 Kasım 1998, Konya)

Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Araştırmaları Merkezi Kütüphanesi	
Dem. No:	75059
Tas. No:	209 DİN.T

ANKARA

2000

DİNLER TARİHİ DERNEĞİ
Necatibey Cad. No: 8/114 Kızılay-ANKARA

Yayın No: 2
ISBN: 975-94505-1-8

Baskı:
AYDOĞDU OFSET
Tel : 0.312 310 79 79 • Fax : 0.312 310 77 03

YENİ DİNİ AKIMLAR

Prof. Dr. Ekrem Sarıkçıoğlu

Dünyada ulaşım ve iletişim teknolojisindeki gelişmeler, uluslararası hukukta insan hakları ve inanç hürriyeti konusundaki gelişmeler, geleneksel dinler dışında yeni bazı dini hareketleri ve misyon çalışmalarını da hızlandırmıştır.

Batı'da daha berrak görünen bu yeni dini akımlar, Batı ile yakın temasta olan ülkemizde biraz kapalı da olsa kendini hissettiriyor. Bunların bir kısmı yerli akımlar olup, sosyal gruplaşma ve gelişmeler neticesi ortaya çıkan İslami hareketlerdir. Diğer bir kısmı da ülkemizce yabancı sayılabilecek, Doğu ve Batı kökenli yabancı dini cereyanlardır. Çoğu kez kendilerini geleneksel dinlerden ayırdıkları için, köklerindeki ana dinin bir mezhebi olarak anılmalarını istemezler. "Mezhep" kelimesine tepkilerinin iki sebebi vardır: Birincisi köklerindeki mahalli büyük dinin, yeni yorumlarını içerdikleri ve geleneksellikten ayırdıkları için o dinin bir "mezhebi olarak isimlendirilmekten, o din hakkındaki insanların zihinlerinde oluşan geleneksel olumlu veya olumsuz önyargılarla anlaşılmaktan çekinirler. Ana dinin bir mezhebi olmayı "küçültücü, ayırıcı, sınırlandırıcı" olarak algırlar. İkincisi: Deyimin çağrıştırdığı hukuki mahzurlardır. Bazı ülkelerin kanunlarında din hürriyetinin geleneksel dinler dışında küçük guruplara tanınmaması, farklı hareketlerin "dinsel bölücülük" olarak nitelendirilmesi, suç sayılması gibi sebeplerdir. Yeni dini hareketler "mezhep" kelimesinin çağrıştıracığı olumsuzlukları önlemek, misyon hareketlerinde daha rahat olabilmek için, mezhep olmayı reddederler. "Yeni Bir Din" olduklarını vurgularlar.

Yeni dini akımlar için doğru ismi bulmak zordur. Almanlar Eski Dini akımlar için "mezhep" kelimesiyle tercüme edebileceğimiz "Konfession veya Sekte" deyimleri kullanılırken, yeni akımlar için, özellikle 1970 li yıllardan sonra, gençlerin bu akımlara daha çok meyil göstermelerini dikkate alarak "Gençlik Dinleri" diye tercüme edebileceğimiz "Jugendreligionen" deyimini

---

* Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi - Isparta

kullanmaya başlamışlardır¹, Amerika Birleşik Devletlerinde ise “cults” veya “destructive cults” (Yıkıcı Dini Cereyanlar) deyimleri kullanılmakta, içinde negatif bir duyguyu içerdiği hissedilmektedir². Ayrıca *Yeni Dinler* veya “*Yeni Dini Hareketler*” deyimlerinin kullanılmalarına da rastlanır. Deyim çok geniş bir alanı kapsadığı için, kesin bilimsel bir anlatım olmaktan uzaktır. Amerika’da Mormonlardan Vietnam’da Caodai mensuplarına kadar çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Yeni dini akım için, bilimsel sınırları çizilmiş bir ifade bulmak çok zordur. Henüz başarıldığını ifade etmekten de uzaktır.

Yeni Dinlerle birlikte, *Kötü Dinlerin*, *Şeytani Dinlerin* de olduğu söylenmektedir. Örneğin San Francisco da “*Church of Satan*” (Şeytan Kilisesi) bu istikametın temsilcisi görünümündedir. O da bir “dini cemaat” olarak değerlendiriliyor. İnsanlığın saadeti aleyhine bir cemaatın meşru sayılıp sayılmayacağı, suali de tartışmaya açılmış oluyor³.

Yeni dini hareket taraftarlarının yaş ortalamaları genelde 18-25’tir. Daha küçük yaşta olanların sayısı azdır. mensupları ruhen hareketli, orta veya yüksek gelirli ailelerin çocuklarıdır. Mutlak hakikati getirdiğine veya ideal çağın aydınlatıcısı olduğuna inanılan bir Üstad’ın etrafında toplanırlar. Güçlü cemaat oluştururlar. Hareketlerinde üç ana esas göze çarpar: Kutsal Üstad, Hidayet Reçetesi, Kurtulmuş Aile. Ancak cemaatla yeni karşılaşanlar önce Kurtulmuş Aile ile karşılaşılır ve orada Hidayet Reçetesini öğrenirler. Sonunda Kutsal Üstad ile tanışılır⁴.

1. Kutsal Üstad:

Gençlik Dinlerinin zirvesinde sınırsız otorite ile donanmış bir lider figürü bulunur. Bu lider “Hidayet Reçetesinin” kaşifi ve insanlara ulaştırıcısıdır. Genelde tüm geleneksel dinlerde görülen istikbalde geleceği beklenen “Mehdi, Mesih” iddiasındaki kişilerdir. Geleneksel dini kültürlerine, çağımızın sosyal, psikolojik ve felsefe vs. gibi bilimlerinin etkisinde yeni yorumlar getirmiş,

---

¹ Friedrich-W.Haack, *Jugendreligionen, Ursachen Trends Reaktionen*, München 2. Baskı 1980, s.7.

² Haack,7.

³ Haack, 2. Baskı 1980, s.8.

⁴ Haack, 2. Baskı, s.23.

kendi çevrelerinde kabul görmüş kişilerdir. Yeni bir formülle Hidayet Dünyasını kuracağına, insanlığın tüm problemlerine çözüm bulacağına inanılır. Dini grubun yaşayan lideridir. Ancak liderin gurubunun idarecisi makamında olması zorunlu değildir. Nitekim “Sevgi Ailesi/Tanrı Çocukları” gurubunda “Peder David” şahsen hiç görünmemiştir. Cemaat yönetim çevresi Kutsal Üstad’ın ölümünde dahi susmayı tercih etmiş, yakında gerçekleşecek kurtuluş etkisinin sürdüğünü savunmuştur. Kurucu liderler çağımız dünyasına Tanrı’nın gönderdiği bir lütuf kabul edilirler.

Cemaat inananları Kutsal Üstad’a her türlü tazimi layık görürler. Çünkü o geleceğin, ahir zamanın barış dolu hayatının yegane klavuzudur. Krishna Cemaatı, kurucusundan “İlahi Lütuf Hazretleri” diye bahseder. Maharashi Mahesh Yogi “Kutsal Hazretleri” deyiimiyle isimlendirilir. Halk ifadesi ondan “Karanlığın Tanrısal Temizleyicisi, Işık Örtüsünün Açıcısı, Ulu Ruh, Tüm Yogilerin Doğmuş Efendisi, Tapılan Kutsal, Büyük Kral” vs. hitaplarıyla anılır⁵. David Berg “Peygamber ve Sultan”, San Myung Mun “Mesih, İstikbalin Efendisi” olarak hürmet görür. Lafeyette Ron Hubbard’a her ne kadar “Bizim Ron”, “Kurucu” ünvanlarıyla hitap edilse de onun “Tanrı Makamında” yüce makamda oturan çok sayıdaki tanrılardan biri ve beklenen ihtişam devrinin açıcısı gözüyle bakarlar. O Budist mehdisi Maytreya’dır. Tüm mahlukatı, hatta göklerde yaşayan tanrısal varlıkları dahi hidayete götürecektir⁶. O iki defa göklere çıkmıştır⁷.

Liderlerin “Baba” olarak tazim görmeleri de nadir değildir. San Myung Mun ve David Berg “Baba, Peder” ünvanlarıyla anılırlar. Hintlilerde Satja Sai Baba (Satja Sai Raju) ve Ananda Murti Ji (P.R. Sarkar) ve diğer gurular “Baba” ünvanıyla anılırlar. Bunlar kurtarılmış cemaatların, ailelerin Babası, Kurtarıcısı sayılırlar. Kurtuluştan gaye, “cennet” tasavvurlarıyla karşılaştırabileceğimiz “ebedi barışın, gerçek hayatın hüküm sürdüğü, cinayet ve çılgınlıkların olmadığı olağanüstü bir dünyaya açılma” garantisidir⁸.

---

⁵ Haack, 2. Baskı 1980, s.24.

⁶ L.R. Hubbard, Hymn of Asia, Los Angeles 1974, va. 13a, 114a, 55a, 26b, 22a.

⁷ Kevin Victor Anderson, Report of the Boord of Inquiry into Scientology, Victoria 1965, s.151.

⁸ Haack, 2. Baskı 1980, 24.

Nitekim Margi Cemaatinden bir mürit şunları yazıyor:

*“Baba, sana ulaşmak, seni tutmak ve kucaklamak ve senin yanında kalmak istiyorum. Baba, sevgili baba senin kucağında oturmak, senin varlığında akmak istiyorum. Daima ne arzularsan iste - bütün gördüklerim senindir, işittiklerim senindir, etim, kalbim, kanım tüm nefesim senindir. Yalnız senin içindir. Tüm hayatım senindir. Ahlaksızlığa karşı yapılan meydan savaşında vücudumu yerlere sermeme izin ver. Daima senin kucağında oturacağım biliyorum”*⁹. Nitekim iki Ananda Marga tarafından 8.2.1978 de Berlin Gedächtnis Kirche önünde kendini kurban olarak yakarken son sözleri, *“Shrii, Shrii, anandamurti Jii kurtar bizi”* olmuştur.¹⁰

David Berg “Sevgi Ailesine” göre kişinin idareci üstad karşısında tutumu: “İtaat, teslimiyet ve takip” olmalıdır¹¹.

Kutsal Üstadın ölümünden sonra, gurupta hızlı veya yavaş şekilde değişmeler ve bölünmeler görülür. Muhtemel durumlardan biri, müteakip guruplardan birinin takibidir. Çünkü alt yöneticilerden biri, kısa ve liderlik mücadelesinden sonra, *“Gerçek klavuz”* olarak tanınır ve Kutsal Babanın yerini alır. Daha sonra kurucu lider *“Öncü”* olarak yorumlanır ve yeni *“Kutsal Babaya”* hizmet edilir. Bazen kısa bir süre de olsa, üstad'ın ölümü gizlenir, Cemaat içi liderlik sorununun çözümüyle her şey eskisi gibi devam eder. Bazen de veyahut yerine getiren Kutsal Cemaat zamanla değişir Krishna Hareketinde olduğu gibi, ferdi merkez kaybolur¹².

2. Kurtarıcı Reçete

Zamanın Hidayet Reçetesini tüm yetkileriyle getiren ve yönlendiren Kutsal üstattir. Hubbard örneğinde olduğu gibi, o milyonlarca yıldır özlenen hidayet anahtarını bulmuş ve insanlara getirmiştir. San Myung Mun, Birlik Ki-

---

⁹ Rameshvara Brc. İn: Kalyana Sundaram-Ananda Marga Global Training Center, Summer 1976, s.7 (Haack, 25 ten nakil).

¹⁰ Çoğaltılmış broşür: “Bir Ananda Marga Rahip ve Rahibesinin Berlin’de Kendini Yakma Bildirgesi, Şubat 1978” Berlin 8 Şubat 1978.

¹¹ Haack, 26.

¹² Haack, 2. Baskı 1980, s.26.

lisesinin kurucusudur ve O "Büyük bir liderdir ve onu belirli bir yöne götürür"¹³. Yine "Zaman olgunlaşınca Tanrı, Rev. San Myung Mun ile insanlığa daha önce hiç gelmeyen, İsa Mesih'e dahi açıklanmayan semai mesajını göndermiştir. Bundan dolayı Rev. San Myung Mun'un mesajı çok başka ve çok yetkilidir. Dünyamız için Rev. Mun ne yapıyor? Bir kelime ile O insanların kalbinde Tanrı'nın varlığını gerçekleştiriyor"¹⁴. O hidayetin kemalat yolunu tebliğ edendir. "Kainat problemini, yani şeytanın gizli suretini tanıdıktan sonra yirmi sene boyunca şeytanla savaştı. Diğer insanlar rahat hayat sürerken, o oruç tuttu ve bir dağda bir taşın üstüne diz çöktü ve kozmik düşmanı yenebilmek için dua etti. Günlerce, aylarca senelerce ibadet etti, dua etti. Gece ve gündüz ızdırap göz yaşları akıttı... Tanrı'nın insanlığı ve kainatı yaratırken ve yeniden düzenlerken kullandığı ilahi prensipleri buldu. O İlahi hakikatlardan söz ettiğinde, kimse onu dinlemek istemedi. O hidayetin kemalat yolunu, yeni kozmik düzenlemeyi, insanların daha önce rüyasında dahi göremediklerini haber verdi"¹⁵.

Poona'daki Bhagwan (Tanrı) Shree Rajneesh de: Tanrı ile birleşmenin yolunu gösterendir. Kemalat ilmini verendir¹⁶.

Özetle kurtuluş reçeteleri:

1. Scientologie'de "Temrin ve Auditing";
2. Munizm'de "İlahi Prensipler" de açıklanan, Doğu ve Batı dinlerinin sentezinden ortaya çıkan "Kutsal Aile" formülüdür.
3. Guru Maharaj Li de: uygulanan Yoga ilimlidir.
4. Krishna hareketinde (ISKCON) "Krishna şuurulu hayat"tır.
5. Sevgi Ailesinde "Peder David"ın hikmetleridir.
6. Transzendentalen Meditation da "Mantra-Meditasyon"dur. (Haack, 29).

---

¹³ Ein Prophet spricht heute, die Worte des rev. San Myung Mun, Frankfurt 1976, s.41.

¹⁴ Bo Hi Pak, in: "Die neue Zukunft des Christentums, Rev San Myung Mun, Frankfurt 1975, s.8.

¹⁵ Young Oon Kim, Die Göttlichehen Prensipien, 2. Auflage 1965, s.VII.

¹⁶ Haack, 28.

Hidayet Reçeteleri daima “yegane yol”dur. Onun yanında bir kurtuluş ve hidayet imkanı yoktur. Çeşitli dinlerden elementler taşımasına rağmen, kendilerinin sentezci olmadığı iddiasındadır. Örneğin Guru Maharaj ji, “Tevrat, İncil, Kur’an, Ramayana ve Gita hepsi senin adını zikreder” der ve yolunun bu dinlerin ortak yolu olduğunu söyler.¹⁷

3. Kurtarılmış Aile veya Hidayet Cemaatları

Cemaat dışındakilerin, Kurtarılmış Ailelerle ilk temasları Kutsal Üstadla veya Hidayet Reçetesi ile değildir. Cemaat temsilcisi irtibat kurduğu kişiyi önce, taraftar grubuna götürür. Orada Üstadın tecrübeli eski talebeleriyle yeni gelenler bir araya gelirler. Bu tebliğcinin çalışması için ilk adımdır. Cemaata kazanılmaya çalışılan kişi, kurtulmuş ailede çok daha güçlü kişilerle konuşma, sohbet etme imkanı bulur. Kapalı Grup güven ve hedef şuurunu yansıtır. Yeni üye genellikle cemaattaki kararlılık ve güven duyguları karşısında hayran kalır. Onlarla beraber olursa daha da güçleneceğini hisseder. Bütün sorunlarına bu yeni aile içinde cevap bulacağı duygusuna kapılır. Sohbet esnasında ortaya konacak çeşitli sorulara karşı hazırlıksız, mütereddit iken, diğerleri tecrübeli ve rahattırlar. Hazır cevaplıdırlar. Aday sonunda ortak hayat tarzına inanır¹⁸.

Genelde cemaat deyimi yerine, daha samimi bir deyim olan *aile kavramı* kullanılır. Mun Merkezleri kendileri için “Aile” ifadesini sıkça kullanırlar. Tabii ailenin ebeveyni de bulunur: Peder San Myung Mun ve hanımı Bayan Han Hak Ja “Gerçek Ebeveyn”dir. David Berg grubu kendileri için “Sevgi Ailesi” deyimini kullanır, daha önceleri “Tanrı Çocukları (Children of God)” deyimini kullanıyorlardı. Guru Maharaj Ji Ashram’ı mensupları birbirlerine **kardeşler** olarak hitap ederler. Aileye mensup olanlar “Aile kucağında” kendilerini güvende hissederler.

Gurupta İç ve Dış deyimleri sıkça kullanılır. “İçeri”, kurtuluş, düzen, barış, hayat ve gelecek anlamında; “dışarı” karmaşa, kin, kavga, ahlaksızlık ve kaybolma anlamındadır. Cemaat üyesi Dışarı bir sistemde Aile örtüsünü, himayesini, kurtuluşu bulamaz. Kendini boşlukta hisseder. Cemaattan ayrılanlar arasında intihara kalkışanlara sıkça rastlanır. Cemaattan kopan, kendini

---

¹⁷ Haack, 29.

¹⁸ Haack, 30

yardımsız, aciz hisseder. Cemaatten kopup, kendini hür hissedenlerin çoğu, daha sonra tekrar cemaata geri dönerler¹⁹.

Sonuç:

Gençlikte ümit kaybı, geleceğe karamsar bakmalarına sebep oluyor. Bunda çevrenin tahribi, milli problemler, eğitim ve çalışma imkanlarının azalması, iş yeri azlığı gibi haberlerin etkisi büyüktür. Gençleri ümitsizliğe sevkediyor. Güven kaybı cemaat duygusu kaybı ve umumi tesislerin kirlenmesi demektir. İnsanların birbirleri için fedakarlıktan kaçınmaları demektir. Onun yerini “Bir şeye karışma” prensibi alır. Sosyal düzensizliklerin artması sağlıkta, beslenmede, meskende sorunların yaşanması demektir. Yeni ceryanlar da ileri sürdükleri verilerle geleceğe olan güveni yıkmaya, yerine kendi reçetelerini sunmaya çalışırlar.

Sarsıntılar gençlerin yeni bir ümit ve kurtuluş kapısı aramalarına sebep olur. Yeni ceryanlar da bulduklarını iddia ettikleri hayal çözüm yollarıyla propagandalarını sürdürür ve yeni elemanlar kazanmaya devam eder.

---

¹⁹ Haack, 31.